כב: יום טוב פרק שני ביצה

דנפישא בלישה. פירש רש"י וכ"ה מתירין משום דאמר ר"ש בן אלעזר[ה] ממלאה אשה תנור פת וכו' ולא נהירא מדא דאם כן ה"ל לאתויי הא דר' שמעון בן אלעזר כיון דפלוגתייהו בהכי ועוד דלא דמי כלל לפתין גרגיר ולמאי מייתינהו הכא לכן נראה לי דפת מרובה[ו] דקאמר הייגו פתים גדולים ביותר ועושה לצורך חול הואיל ואין בו טורח כל כך והכי משמע בירושלמי מתוך שאתה מיגעו ממנע ואין עושה אלא כדי לרבו דפת קטן יש בו טורח יותר בעריסה כל אחד ואחד וכיון גרגיר וכיון רקיקין היינו כדי לרבו בגבד וגם הן שוין בעניין אלא דגרגיר היינו גדולות ורקיקין קטנות והא דקאמר בסמוך משום דקא טרח טרחא דלא צריך הכי קאמר מתוך שעושה בכרות גדולות אמי למעבד יותר מצורך י"ט: [ועי' תוספות פסחים ל. ד"ה וכ"ה]:

על

מה שאין כן בביצה אמר ליה אנא כנהרדעי סבירא לי דאמרי אף בביצה [ז] ומאי דעתיך דלמא מעברי ליה לאלול [ח]האמר רב חיננא בר כהנא מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר: ואין אופין פתין גריצין אלא רקיקין: [ט]תנו רבנן ב"ש אומרים אין אופין פת עבה בפסח [י]וב"ה מתירין [יא]וכמה פת עבה אמר רב הונא טפח שכן מצינו בלחם הפנים טפח מתקיף לה רב יוסף אם אמרו בזריזין יאמרו בשאינן זריזין אם אמרו בפת עמלה יאמרו בפת שאינה עמלה אם אמרו בעצים יבשים יאמרו בעצים לחים אם אמרו בתנור חם יאמרו בתנור צונן אם אמרו בתנור של מתכת יאמרו בתנור של חרס אמר רב ירמיה בר אבא שאלית את רבי ביחוד ומנו רב מאי פת עבה פת מרובה איכא דאמרי אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב שאלית את רבי ביחוד ומנו רבינו הקדוש מאי פת עבה פת מרובה ואמאי קרו ליה פת עבה משום דנפישא בלישה אי נמי באתריה דהאי תנא פת מרובה פת עבה קרו ליה מכדי משום דקטרח טרחא דלא צריך הוא מאי אריא פסח אפי' בשאר ימים טובים נמי אין הכי נמי ותנא ביו"ט דפסח קאי תניא נמי הכי ב"ש אומרים אין אופין פת [יב]מרובה ביום טוב וב"ה מתירין: **מתני'** [יג]אף הוא אמר שלשה דברים להקל מכבדין בית המטות ומניחין את המוגמר ביו"ט ועושין גדי מקילם בלילי פסחים [יד]וחכמים אוסרין: **גמ'** אמר רב אסי מחלוקת לגמר אבל להריח דברי הכל מותר מיתיבי אין מכבדין בית המטות ביום טוב [טו]ושל בית רבן גמליאל מכבדין אמר רבי אליעזר בר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל ולא היו מכבדין בית המטות ביום טוב אלא מכבדין אותן מערב יום טוב ופורסין עליהם סדינין למחר כשאורחים נכנסין מסלקין את הסדינין ונמצא הבית מתכבד מאליו אמרו לו אם כן אף בשבת מותר לעשות כן ואין מניחין את המוגמר ביו"ט ושל בית רבן גמליאל מניחין אמר רבי אליעזר בר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל ולא היו מניחין את המוגמר מביאין ערדסקאות של ברזל ומעשנין אותן מערב יום טוב ופוקקין נקביהן מערב יום טוב למחר כשאורחים נכנסין פותחין את נקביהן ונמצא הבית מתנמר מאליו אמרו לו אם כן אף בשבת מותר לעשות כן אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב אסי [טז]מחלוקת להריח אבל לגמר אסור איבעיא להו מהו לעשן רב ירמיה בר אבא אמר רב אסור ושמואל אמר [יז]מותר רב הונא אמר אסור מפני שמכבה אמר ליה רב נחמן ונימא מר מפני שמבעיר א"ל תחלתו מכבה וסופו מבעיר א"ר יהודה על גבי גחלת אסור

על

למפונקים או למי שריחו רע. וכגדי מקולם מפני שדומה לקדשים וימרו מותר להקדים ולאכול קדשים כאוץ: **גמ'** מחלוקת לגמר. כשאסרו חכמים לא אסרו אלא כשמניחו כדי לגמר בו כלים שעתן המתה עם הלבונה והגמלים תחת הבגדים להכניס בהן ריח דלאו להנאת הגוף הוא אלא להכשיר כלים אבל מניח לבונה על גבי גחלים להריח ריח מותר שהנאת הגוף הוא ולאוכל נפש דמי. והשתא למאי דקאמר רב אסי לא הוי טעמא דרבנן משום דבר השוה לכל נפש כדפריסת לעיל אלא משום דלקשוט כלים הוא מכוין ולקמן הדר ביה מחמת קושיא: **כשאורחים נכנסין.** שהן קרויין לסעודת הנשיא לכבוד יום טוב: **ערדסקיאות.** אינגינייר"ש שהיא אחיר לא אמר אלא כלי שמלאכתו בברזל: **ופוקקין נקביהן.** לשמור העשן והריח שלא יצא: **אם כן.** לא היו מביריו תלוקין עליו דלפ נשמת מותר לעשות כן אלא ודאי ביום טוב היו מניחים לפיכך נחלקו עליו. מכל מקום גמרינן מינה דלאו לגמר הוה אלא להריח ולכבוד האורחין ואפילו רבנן עליה למיסר להניחו ביום טוב אליבא דתנא קמא ולר"מ בר צדוק אפי' רבן גמליאל לא התיר ואת אמרת דברי הכל מותר: **מחלוקת להריח.** התם הוא דסרי רבן גמליאל להניח ביום טוב כדי להריח כתנא קמא דרבי אליעזר בר צדוק ורבנן אמרי דבעינן דבר השוה לכל נפש: **מהו לעשן.** פירות בעשן בשמים לקלוט טעם הבושם: **אסור.** דתפנוק יתירא הוא ואין שוה לכל נפש אלא לאיסטנים ובהאי עשן איכא אב מלאכה כדמפרש רב הונא טעמיה דרב מפני שהוא מכבה הגחלים כשנותן אבקת הבשמים עליהן: **ושמואל אמר מותר.** דאוכל נפש הוא ורחוי לף לענייש אלא שאינו מצוי להם ודמי לנזדמן לו לבי י"ט דלתמרינן בכתובות (שם): **מפני שמכבה.** כדפרישית. איבעי[יח] שוה לכל נפש לפיכך אסור לעשות אב מלאכה בשביל: **ונימא מר מפני שמבעיר.** הבשמים שגם זה אב מלאכה: **אמר ליה תחילתו מכבה וסופו מבעיר.** ותרוייהו הוו ביה ותנא קמא קמא נקטי: **על גבי גחלת אסור.** דאיכא מכבה ומבעיר

על

מה שאין כן בביצה. דקדושה אחת הן ולא הקלו כי"ט שני של ראש השנה אלא לענין מת בלבד: **כפסח.** קא סלקא דעתך שאינו יכול לאמרה מהתמיין: **וכמה פת עבה.** שהתירו בית הלל: **שכן מצינו בלחם הפנים.** שהוא מלה דלתמרינן בכל המנחות בתות מלה (מנחות דף נז.) ועביו טפח כשמו לחם הפנים[יט] יש לו פנים ואין פנים פחותין מטפח[כ]: **בזריזין.** של בית גרמו שהיו אומנים וחריזים בדבר[כא]: **פת עמלה.** כדי"ת בלע"ז שהיה טוען ג' מאות שיפה שפשוף בידו וחמש מאות בעיטה בגרגרוף שף אחת בועטו שתים שף שתים בועטו שלש במנחות (דף עו.): **עצים יבשים.** מע"ו בתב היו פוסקין מלכרות עצים למערכה במסכת תענית (דף לא.) ומעלי לשכת העצים היו אופין ומבשלים כל לרבי מקדש: **בתנור חם.** שמסיקין אותו בכל יום הן למנחות הן לגלי: **מתכת.** בתמ' זבחים (דף לה:) אמרי' תנור של מקדש של מתכת היה משום שהי הלחם ולחם הפנים שאפייתן וקדושתן בתנור הוה ליה כלי שרת וכלי שרת דחרס לא עבדינן: **ביחוד.** היינו לבינו: **ואיכא דאמרי.** רב גופיה אמר שאלית את רבי ביחוד: **ומנו.** רבו דרב רבינו הקדוש. לשון אחר ביחוד בבכור לבתנן בשקלים (פ"ו מ"ב) וידעו ביחוד שבשם אהרן נגמז: **פת מרובה.** ולאו משום חמון הוא אלא משום דטרח טרחא יתירא למחר וליום אחר: **וכ"ה מתירין.** לדאמרינן[כ] שהפת נאפה יפה כשהתנור מלא: [כא]**תניא נמי הכי.** דבשאר יום טוב נמי נחלקו: **מתני' מכבדין בית המטות.** בית המסיבה שאוכלין שם שהיו מסובין ואוכלין על גבי המטות: **מוגמר.** לבונה על גבי גחלים: **מקולם.** כרעיו[כב] וכני מעיו תלויין מולה לו בלדו כשלולהו והיו עושין זכר למקדש שכתוב בו על כרעיו ועל קרבו[כג]. ומקולם לשון גבור מזויין שכלי זייניו תלוין לו בלדו כדמתרגמינן וכונע נחשת וקולסא דנחשא (שמואל ב כ:): **וחכמים אוסרין.** בשבת. בכבוד משום אחוויי גומות. וכמוגמר משום דלאו לורך כל נפש הוא ומהאי טעמא אמרינן ליה בכתובות בפרק ראשון (דף ז.) אשר יאכל לכל נפש[כד] דבר השוה לכל נפש הוא אינו אלא למפונקים או למי שריחו רע. וכגדי מקולם מפני שדומה לקדשים וימרו מותר להקדים ולאכול קדשים כאוץ: **גמ' מחלוקת לגמר.** כשאסרו חכמים לא אסרו אלא כשמניחו כדי לגמר בו כלים שעתן המתה עם הלבונה והגמלים תחת הבגדים להכניס בהן ריח דלאו להנאת הגוף הוא אלא להכשיר כלים אבל מניח לבונה על גבי גחלים להריח ריח מותר שהנאת הגוף הוא ולאוכל נפש דמי. והשתא למאי דקאמר רב אסי לא הוי טעמא דרבנן משום דבר השוה לכל נפש כדפרישית לעיל אלא משום דלקשוט כלים הוא מכוין ולקמן הדר ביה מחמת קושיא: **כשאורחים נכנסין.** שהן קרויין לסעודת הנשיא לכבוד יום טוב: **ערדסקיאות.** אינגינייר"ש שהיא אחיר לא אמר אלא כלי שמלאכתו בברזל: **אם כן.** לא היו מביריו תלוקין עליו דלפ נשמת מותר לעשות כן אלא ודאי ביום טוב היו מניחים לפיכך נחלקו עליו. מכל מקום גמרינן מינה דלאו לגמר הוה אלא להריח ולכבוד האורחין ואפילו רבנן עליה למיסר להניחו ביום טוב אליבא דתנא קמא ולר"מ בר צדוק אפי' רבן גמליאל לא התיר ואת אמרת דברי הכל מותר: **מחלוקת להריח.** התם הוא דסרי רבן גמליאל להניח ביום טוב כדי להריח כתנא קמא דרבי אליעזר בר צדוק ורבנן אמרי דבעינן דבר השוה לכל נפש: **מהו לעשן.** פירות בעשן בשמים לקלוט טעם הבושם: **אסור.** דתפנוק יתירא הוא ואין שוה לכל נפש אלא לאיסטנים ובהאי עשן איכא אב מלאכה כדמפרש רב הונא טעמיה דרב מפני שהוא מכבה הגחלים כשנותן אבקת הבשמים עליהן: **ושמואל אמר מותר.** דאוכל נפש הוא ורחוי לף לענייש אלא שאינו מצוי להם ודמי לנזדמן לו לבי י"ט דלתמרינן בכתובות (שם): **מפני שמכבה.** כדפרישית. איבעי[יח] שוה לכל נפש לפיכך אסור לעשות אב מלאכה בשביל: **ונימא מר מפני שמבעיר.** הבשמים שגם זה אב מלאכה: **אמר ליה תחילתו מכבה וסופו מבעיר.** ותרוייהו הוו ביה ותנא קמא קמא נקטי: **על גבי גחלת אסור.** דאיכא מכבה ומבעיר וסופו מבעיר. **אמר** רב יהודה על גבי גחלת אסור שהוא מכבה ומבעיר מכשירי אוכל נפש. **בכת עמלה.** שאינה ממהרת להחמיץ, שעמילתה מעבכתה, שמלה בריי"ת, כדתנן (מנחות עו.) כל המנחות שעינן שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה (פסחים שם). שהיו מבישלים אותן מימות החמה כדלתמרינן בתענית (לא.) מתחמה עשר כאב ואילך משש כחה של חמה ולא היו מורתין עליה לטערבה (שם). **בתנור חם.** בכל יום תמיד היו מסיקין תנור של מקדש לגחליה מנמות ולחמי תודה ושל מחבת היה כדלתמר בזבחים בפ' דם חטאת (שם). **ביחוד.** היינו לבינו, רבינו הר' ירמיה בר. רבינו הרב הקדוש, ליגשא מתרגינא ביחוד בבריתו, כמו (ויחוד נר.) וידעו ביחוד בשם אהרן נגנז (פסחים שם). **פת מרובה.** הרבה תרגין בחמד, ולאו משום חימון נקטו לה, ובמרגין דקים קתמר ומשום דקא טרחא דלא צריך הוא (שם). **דנפישא בלישה.** כשלבין אותה, עבה היא העיסה כשהיא כולה ביחד (שם). **תניא נמי הכי.** דלאו משום חמץ נקטיה אלא משום טירחא, דהא הכא לא תני פסח (שם).

עין משפט נר מצוה

א (מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה ח טוש"ע א"ח סימן תקי פעיף ה):
צ ב מיי' פכ"ח מהלי' שבת הלי' ג ופ"ד מהלי' יו"ט (הלי' ון ופ"ה מהלי' חמץ הלי' יא טוש"ע א"ח סי' שלו פעיף ג וסי' תקב וסי' תקיז פעיף ד וסי' תפו פעיף א):
צא ג ד מיי' פ"ד מהלי' יו"ט הלי' ו טוש"ע א"ח סי' תקיז פעיף ד:

רבינו חננאל

בר כהנא) משמיה דר' מימות עזרא לא מצינו אלול מעובר. ואין אופין פיתן גריצות אלא רקיקין. מ"ט כיון דרקיקין נפיש טרחייהו. אף הוא אינו אופה אלא כדי מה שיאכל ביו"ט בלבד. וכך מפורש בירושלמי. תיר בית שמאי אומרים אין אופין פת עבה בפסח ב"ה מתירין. ואוקמה כמה פת עבה טפח. שכן מצינו בעובי לחם הפנים טפח. ואתקיף לה רב יוסף אם התירו עובי טפח בלחם הפנים. שכן עשייתן ע"י כהנים שוריין הן. ואין מניחין אותו להחמיץ. והן פת עמילה בשיפה ובבעיטה. ונעשים בתנור של פחכת. בעצים יבישין ובתנור חם. ואמרו בפת של הדיוט שאין בה אחת מכל אלו. משום רבינו הקדוש אמרו מאי פת עבה פת מרובה. (בלישה). ומשום טירחא תירוא אמרו ב"ש. ולא תימא בפסח בלבד. אלא בכל יו"ט. כדתניא בית שמאי אומרים אין אופין פת עבה ביו"ט וב"ה מתירין. **מתני'** אף הוא אמר ג' דברים להקל. מכבדין המטות. תניא אין מכבדין את המטות. של בית ר"ג היו מכבדין. א"ר אלעזר בר' צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית ר"ג ולא היו מכבדין ביו"ט. אלא מכבדין מערב יו"ט ומורסין עליהן סדין. ולמחר כשאורחין נכנסין היו מסלקים את הסדינין ונמצא הבית מתכבד. אמרו לו זה אף בשבת מותרין לעשות כן. אין מניחין את המוגמר ביו"ט. של בית ר"ג היו מניחין. א"ר אלעזר בר' צדוק לא היו מניחין מוגמר. אלא ערדיסקות של ברזל היו מעשנין מערב יו"ט ופוקקין נקבים שלהן. ולמחר כשאורחין נכנסין היו פותחין נקביהן. ונמצא הבית מתנמר מאליו. אמרו לו זה אף בשבת מותר לעשות כן. א"ר אפי מחלוקת לגמר הבית. אבל לגמר להריח דברי הכל מותר. ריש נוסחא אחרינא דברי הכל להריח אסור. איבעיא להו מהו לעשן. פירוש לעשן פירות שהוא מכשירי אוכל נפש. ר' ירמיה אמר רב אסור מפני שתחלתו מכבה וסופו מבעיר. **אמר** רב יהודה על גבי גחלת אסור שהוא מכבה ומבעיר מכשירי אוכל נפש.

מסורת הש"ס

ה) לעיל י. ע"ש ר"ה יט: ע"ש לג. ע"ש. ו) פסחים לז., ז) [סס. ד) [ופסחים לו׳ עבה.] ה) [עדיות פ"ג מי"ח]. ו) [תוספתא פ"ב]. ז) [שמות לה.]. ח) [סוכה ה.]. ט) [יומא לח.]. י) [לעיל יח.]. כ) [ר"ה תנית לפני ר"ה יב"ה]. ל) [שמות יב]. מ) [שמות יב]. נ) [לעיל יח.]. רש"ש]. ס) [לעיל יח.]. ע) [אבל מרובה דקאמר לאו דייתר מכדי לרבו קאמר אלא היינו פתים. כל"ל רש"ל.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דמאי דעתיך:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה בקולם. ובני מעי הוצה לו. עיין כרש"י פסחים נג ע"א ד"ה מקולם ובתף עד ע"א ד"ה מקולם:

לעזי רש"י

ברייר"א [ברייד"א]. (לחם) חבוט (גלוש היטב). אצעינגייר"ש [אינגינייר"ש]. מתתות (לשריפת קטורת).

מוסף רש"י

מה שאין כן בביצה. לענין ביצה לא הקילו כי"ט שני דראש השנה להשוות לשל גליות, דאילו ר"ה נולדה כזה אסורה כזה (לעיל ו.) אלין ר"ה שזה לימים טובים של גליות דאילו ר"ה חמיר יו"ט שני דאילו יולדה כזה אסורה כזה (שבת קכט.). אף בביצה. נולדה כזה מותרת כזה (לעיל ו.). דמאי דעתיך. לאסרה כשני לרחוקים מכ"ד. דלמא מעברי ליה לאלול. כתקנה הראשונה לחגות מיום שני ולעשות שני ימים. כגון אלא כלו עד יום שלשים ואחד (שבת). מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. ואע"פ שתקנו, לא אירע שבאו עדים מן המנחה ולמעלה חין מאותה הפעם ועדיין לא נתקנה. הלי דעקבו מימות עזרא, משום דכיתיו עבריהו דכתיב בעזרא (נחמיה ח) ויביאו הנני, ובכתיב הנה משמעי בר' טפח. ואפילו הכי שרו בית הלל אבל טפי מטעמא לא (פסחים לז.). שכן מצינו בלחם הפנים. שהיא אחיר לא אמר אלא כלי שמלאכתו בברזל: אם כן. לא היו מביריו תלוקין עליו. ואפילו הכי עוני דפנותיו טפח, דהייגו לחם שהיו לו פנים ואין פנים פחותין מטפח (פסחים שם). אם אמרו. ואתיהו עוני טפח, בזריזין. כהנים שנקלקין בשמורו שלא יחמיץ, יתירו לכל אדם שאינן זריזין (שם).

בכת עמלה. שאינה ממהרת להחמיץ, שעמילתה מעבכתה, שמלה בריי"ת, כדתנן (מנחות עו.) כל המנחות שעינן שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה (פסחים שם). **בעצים יבשים.** שהיו מבישלים אותן מימות החמה כדלתמרינן בתענית (לא.) מתחמה עשר כאב ואילך משש כחה של חמה ולא היו מורתין עליה לטערבה (שם). **בתנור חם.** בכל יום תמיד היו מסיקין תנור של מקדש לגחליה מנמות ולחמי תודה ושל מחבת היה כדלתמר בזבחים בפ' דם חטאת (שם). **ביחוד.** היינו לבינו, רבינו הר' ירמיה בר. רבינו הרב הקדוש, ליגשא מתרגינא ביחוד בבריתו, כמו (ויחוד נר.) וידעו ביחוד בשם אהרן נגנז (פסחים שם). **פת מרובה.** הרבה תרגין בחמד, ולאו משום חימון נקטו לה, ובמרגין דקים קתמר ומשום דקא טרחא דלא צריך הוא (שם). **דנפישא בלישה.** כשלבין אותה, עבה היא העיסה כשהיא כולה ביחד (שם). **תניא נמי הכי.** דלאו משום חמץ נקטיה אלא משום טירחא, דהא הכא לא תני פסח (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com